

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 3/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], proti uzneseniu Okresného súdu Trnava sp. zn. 104PP/20/2023 z 28. septembra 2023 a uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3Tos/210/2023 zo 14. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 16 ods. 2, čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojich práv podľa čl. 3, čl. 5 ods. 1 písm. a) a ods. 4, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu sp. zn. 104PP/20/2023 z 28. septembra 2023 a uznesením krajského súdu sp. zn. 3Tos/210/2023 zo 14. novembra 2023. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 30 000 eur. Zároveň žiada o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu sp. zn. PK-2T/33/2015 zo 17. marca 2016 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5To/7/2016 z 18. augusta 2016 uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona a bol mu uložený trest odňatia slobody vo výmere

12 rokov a 6 mesiacov, ako aj ochranný dohľad na 3 roky. Sťažovateľ si uložený trest v súčasnosti odpykáva v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Leopoldov.

3. Dňa 15. augusta 2023 sťažovateľ doručil okresnému súdu žiadosť o podmienené prepustenie z výkonu trestu, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 28. septembra 2023 tak, že ju podľa § 415 ods. 1 Trestného poriadku a § 67 ods. 1 Trestného zákona zamietol. Okresný súd v napadnutom uznesení v podstatnom uviedol, že odsúdený (sťažovateľ) ku dňu konania verejného zasadnutia nevykonal trest odňatia slobody v rozsahu 9 rokov, 4 mesiacov a 2 týždňov, čo predstavuje tri štvrtiny z uloženého trestu odňatia slobody, a nesplnil tak formálnu podmienku na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody ako jednu z podmienok, ktorých kumulatívne naplnenie zákon vyžaduje na podmienené prepustenie. Predpoklad naplnenia formálnej podmienky sa viaže k 24. máju 2027.

4. Sťažovateľom zahlásená a neskôr písomne odôvodnená sťažnosť bola napadnutým uznesením krajského súdu podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá, pričom krajský súd sa s odôvodnením napadnutého rozhodnutia v celom rozsahu stotožnil.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Podstata argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti spočíva vo všeobecnej kritike zákonných predpokladov podmieneného prepustenia páchatel'ov odsúdených za obzvlášť závažný zločin, ktoré sťažovateľ považuje za neprimerane prísne oproti úpravám v iných štátoch Európskej únie (najmä Českej republike a Nemecku), pričom podľa názoru sťažovateľa na takúto trestnú politiku neexistujú žiadne legálne ani legitímne dôvody. Na podporu svojej argumentácie sťažovateľ pomerne rozsiahlo poukazuje na viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúce sa zákazu diskriminácie medzi odsúdenými vykonávajúcimi trest odňatia slobody v kontexte porušenia viacerých článkov dohovoru, ktoré sťažovateľ označil v ústavnej sťažnosti.

6. Podľa sťažovateľa je podmienka vymedzená v § 67 ods. 1 Trestného poriadku diskriminačná oproti ostatným páchatel'om, ktorí neboli odsúdení za obzvlášť závažný zločin. Táto diskriminácia existuje primárne na vnútroštátnej úrovni a sekundárne aj na medzinárodnej úrovni.

7. Aktuálna právna úprava preukazuje odlišné postavenie sťažovateľa v zmysle čl. 14 dohovoru v porovnaní s postavením iných skupín väznených osôb, pri ktorých je možné byť prepustený po odpykaní jednej polovice alebo dvoch tretín vymedzených trestov, pričom odôvodnenie odlišného zaobchádzania neexistuje.

8. Podľa názoru sťažovateľa je protiústavný aj § 68 ods. 5 Trestného zákona, podľa ktorého opätovné podmienené prepustenie z výkonu toho istého trestu nie je možné. Neredukovateľnosť, resp. neznížiteľnosť trestu odňatia slobody porušuje čl. 16 ods. 2 dohovoru, čl. 17 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 3 a čl. 5 ods. 1 písm. a) a ods. 4 dohovoru, ako aj čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 14 dohovoru. Pritom predchádzajúca právna úprava opätovné podmienené prepustenie umožňovala. Opätovné podmienené prepustenie umožňuje aj aktuálna právna úprava v Českej republike. Uvedený rozdiel medzi slovenskou a českou právnou úpravou spôsobuje rozdielne zaobchádzanie

s rovnakou skupinou odsúdených osôb v rámci štátov Európskej únie, resp. Rady Európy. Zároveň je diskriminačný vo vzťahu k sťažovateľovi.

9. Nadväzujúc na už uvedené, sťažovateľ uvádza, že vo svojom návrhu na podmienené prepustenie alternatívne žiadal okresný súd, aby prerušil predmetné konanie a podal na ústavnom súde návrh na vyslovenie nesúladu označených ustanovení Trestného zákona s uvedenými článkami ústavy. Okresný súd návrhu nevyhovel, rovnako ani krajský súd, ktorému sťažovateľ taký istý návrh predostrel v sťažnostnom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Ústavná sťažnosť obsahuje viaceré formálne nedostatky, no napriek uvedenému ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na jej doplnenie. Vyhodnotil ju za obsahovo natoľko zrozumiteľnú, že umožňuje realizovať ústavný prieskum s tým, že vzhľadom na podstatu argumentácie by ani prípadné doplnenie sťažnosti nemohlo prívodiť iné rozhodnutie o nej.

III.1. K porušeniu označených práv napadnutým uznesením okresného súdu z 28. septembra 2023:

12. V súvislosti s napadnutým uznesením okresného súdu ústavný súd uvádza, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

13. Vzhľadom na to, že napadnuté uznesenie okresného súdu bolo predmetom súdneho prieskumu zo strany krajského súdu v sťažnostnom konaní, uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia práv napadnutým uznesením okresného súdu.

14. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietol aj podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu, že nemá právomoc na jej prerokovanie.

III.2. K porušeniu označených práv napadnutým uznesením krajského súdu zo 14. novembra 2023:

15. Podstata sťažnostnej argumentácie je založená na všeobecnej kritike trestnej politiky Slovenskej republiky, konkrétne existencie formálnej podmienky podmieneného prepustenia z výkonu trestu

odňatia slobody u páchatel'ov odsúdených za obzvlášť závažný zločin, ktorá je zakotvená v § 67 ods. 1 Trestného zákona a podľa ktorej môže byť osoba odsúdená za obzvlášť závažný zločin podmiennečne prepustená na slobodu až po odpykaní si troch štvrtín trestu. Na základe aplikácie tohto ustanovenia okresný súd zamietol žiadosť sťažovateľa a krajský súd zamietol jeho sťažnosť. Podľa sťažovateľa ide o diskriminačnú právnu úpravu na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni. Za protiústavný a diskriminačný sťažovateľ rovnako považuje aj § 68 ods. 5 Trestného zákona, podľa ktorého opätovné podmiennečné prepustenie z výkonu toho istého trestu nie je možné.

16. Úlohou ústavného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je posúdenie možného zásahu do základných práv alebo slobôd jednotlivca právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci pri výkone jeho právomocí. V tomto type konania ústavný súd nie je oprávnený posudzovať ústavnú súladnosť právnej normy, ktorá bola v konkrétnom prípade použitá, ale iba spôsob jej interpretácie a aplikácie orgánom verejnej moci. V tomto kontexte ústavný súd posudzoval napadnuté uznesenie krajského súdu.

17. Ústavný súd vo všeobecnej rovine konštatuje, že neexistuje ústavou zaručené právo na to, aby bolo vyhovené návrhu odsúdeného na podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Posúdenie splnenia zákonných podmienok je totiž vecou sudcovskej úvahy. Je teda na všeobecnom súde, aby skúmal a posúdil, či sú zákonné podmienky na vyhovenie návrhu splnené, a svoje úvahy v danom smere riadne odôvodnil (II. ÚS 222/2019). Ústavný súd je oprávnený zasiahnuť len vtedy, ak je výklad právnej úpravy realizovaný všeobecným súdom výrazom zjavného omylu či logického excesu, vybočuje zo zásad spravodlivého procesu alebo je prejavom svojvôle (III. ÚS 355/2021). Inými slovami, konajúci súd má pri rozhodovaní o podmiennečnom prepustení diskrečnú právomoc, to ale neznamená, že môže o podmiennečnom prepustení rozhodovať svojvoľne či arbitrárne. Z obsahu garancií obsiahnutých v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že súdy v právnom štáte musia rozhodovať aj o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody predvídateľne a presvedčivo.

18. Účelom trestu podľa Trestného zákona je zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatel'om tým, že sa mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvoria sa podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život, a súčasne tým, že iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou. Ak vykonanou časťou trestu odňatia slobody bol už účel trestu dosiahnutý, nie je jeho ďalšie pokračovanie potrebné ani odôvodnené. Ak súd pri posúdení návrhu odsúdeného na podmiennečné prepustenie dospeje k záveru, že odsúdený splnil všetky zákonom určené podmienky, teda vykonal predpísanú časť trestu, preukázal polepšenie a súčasne od neho možno očakávať, že povedie riadny život, nemôže ho ponechať vo výkone trestu s argumentom, že napriek splneniu podmienok je potrebný ďalší výkon.

19. Právna úprava regulujúca splnenie podmienok na podmiennečné prepustenie je zakotvená v § 66 a nasledujúcich Trestného zákona, pričom formálnou podmienkou je vykonanie zákonom ustanovenej časti uloženého trestu (v prípade sťažovateľa vykonanie troch štvrtín uloženého trestu, táto podmienka bude splnená od 24. mája 2027) a materiálnymi podmienkami sú jednak správanie odsúdeného vo výkone trestu spôsobom preukazujúcim polepšenie a tiež pozitívna prognóza vedenia riadneho života v budúcnosti, kde splnenie týchto materiálnych podmienok bližšie upravujú zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov a vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 664/2005 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody.

20. Ústavný súd zároveň opätovne odkazuje na právnu úpravu, ktorá vyžaduje na vyhoviecie návrhu na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody súčasné splnenie troch podmienok. V sťažovateľovom prípade konajúce súdy už na úvod konštatovali nesplnenie formálnej podmienky, a to neuplynutie zákonom vymedzenej lehoty, ktorej uplynutie je potrebné na podmienené prepustenie z výkonu trestu. Z uvedeného dôvodu skúmanie splnenia materiálnych podmienok považovali v danej situácii za nadbytočné. Takýto záver všeobecných súdov nemožno hodnotiť ako arbitrárny či svojvoľný. Skutočnosť, že sťažovateľ zastáva iný názor, ako prijali v tejto veci okresný súd a krajský súd, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Postup krajského súdu, ktorým potvrdil správnosť prvostupňového rozhodnutia okresného súdu o nesplnení podmienok na podmienené prepustenie sťažovateľa z výkonu trestu na slobodu, vzhľadom na predchádzajúce závery ústavný súd hodnotí ako ústavne konformný.

21. Krajský súd uviedol vo svojom rozhodnutí dostatočne konkrétne a náležité argumenty, ktoré podporujú zákonnosť postupu pri rozhodovaní o sťažovateľovom návrhu, pričom výklad, ktorý v súvislosti s aplikáciou príslušnej právnej úpravy prezentoval, nijako neodporuje zmyslu a účelu príslušných ustanovení Trestného zákona, zákona o výkone trestu a vyhlášky upravujúcich podmienky podmieneného prepustenia z výkonu trestu.

22. Na margo toho, že konajúce súdy nevyhoveli návrhu sťažovateľa na prerušenie konania a nepodali ústavnému súdu návrh na vyslovenie nesúlady citovaných ustanovení zákona s označenými článkami ústavy a dohovoru, ústavný súd uvádza, že ani táto skutočnosť nie je spôsobilá vysloviť porušenie označených článkov ústavy a dohovoru. Ústavný súd nie je oprávnený sankcionovať aktívne legitimované subjekty za zvolený procesný postup pri posúdení možnosti podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov ani ich k takému postupu nabádať.

23. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd uzatvára, že medzi uvedenou sťažnostnou argumentáciou a obsahom konkrétnych článkov ústavy a dohovoru, ktoré sťažovateľ označil v petite ústavnej sťažnosti, absentuje príčinná súvislosť. Skutočnosť, že sťažovateľ považuje aktuálnu právnu úpravu za diskriminačnú, nie je dostačujúca na to, aby bol ústavný súd oprávnený vysloviť porušenie niektorého z uvedených článkov ústavy, resp. dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v danej časti po jej materiálnom posúdení podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom:

24. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020).

25. V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. januára 2024

Libor Duľa
predseda senátu